

Kwaliteit van leven niet in geld uit te drukken

Als een behandeling onvoldoende perspectief oplevert, dan is het volgens sommige medisch specialisten het overwegen waard om een prijsplafond in te stellen. Maar bij deze discussie moet ook het kwaliteit van leven, in ogenschouw worden genomen.

Opinie

Hans Alderliesten

Gelukkelijk zijn er ziekenhuizen in ons land die niet toe zijn aan een prijsplafond voor patiënten, zoals het Antoni van Leeuwenhoekziekenhuis in Amsterdam. Niet vooraf berekenen of er voldoende perspectief is op kwaliteit van leven, maar de patiënt de gewenste behandeling gunnen. Wie op de site van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) zich in het onderwerp kwaliteit van leven verdiept, komt erachter dat het onderzoek daarnaar ook een subjectieve zijde heeft. De ervaring en het oordeel van de patiënt spelen bij het vaststellen van de kwaliteit van leven een grote rol. Het gaat om de subjectieve evaluatie van het functioneren op fysiek, psychisch en sociaal gebied. Subjectief, beïnvloed door de mening en het gevoel van de persoon in kwestie.

Palliatieve zorg is inefficiënt, zou je kunnen zeggen. Toch zal niemand voorstellen om hiermee te stoppen. De waarde van het leven ligt niet in de lengte ervan. De Duitse filosoof Immanuel Kant wees hier al op: het mens-zijn heeft waarde in zichzelf (categorisch). Het leven is geen middel, maar een doel op zich. Het leven kan volgens hem niet ingezet worden ten faveure van andere, misschien hogere doelen. Het leven van iemand anders beëindigen omdat je een bank wilt overvallen, of je eigen leven beëindigen omdat je af wilt zijn van ellende, wijst Kant om deze reden af. Vanuit de Bijbel zijn er andere overwegingen aan te dragen, maar in dit verband wil ik op de gedachtegang van Kant voortborduren.

Ongemerkt zijn 'dominant logics' dit domein ingeslopen. De dominantie van het geld, de macht van het getal, efficiency als ultiem doel en altijd maar de vraag naar wat het oplevert. Zinnetjes als 'ik bepaal het zelf', 'als ik dat aangenaam vind, wie let mij?', 'je moet

assertief zijn' illustreren het. Je zou over het hoofd zien dat er mensen zijn die moeite hebben met assertief zijn. Mensen voor wie de waarde van het leven niet in wintersport of een stedentrip ligt, maar in een 'ommetje' of een gesprekje over de actualiteit. Voor eenzaamheid wordt een hoge prijs betaald. Er is in het leven ook een zachte kant die niet in euro's is uit te drukken.

Het leven is meer dan wel of niet kunnen fietsen. Meer dan wel of niet meer zelf kunnen eten. Menselijke waardigheid is niet afhankelijk van of je nog in staat bent te beslissen iets wel of niet te doen. Een mens is meer dan zijn of haar gedrag. De mens reduceren tot materie, zoals bijvoorbeeld door hersenonderzoeker Swaab wel gedaan wordt, doet de sociale context geen recht. Van de reformatorische wijsbegeerte leerde ik dat er verschillende lagen zijn waarop je naar de mens kunt kijken: fysiek, psychisch, geschiedenis, sociaal netwerk.

Waarde

Het 'zijn' is van waarde omdat het leven van waarde is. Het leven is een gave van de grote Gever en daarom hebben we er respectvol mee om te gaan. Margriet Sprong-Brouwer heeft in haar boek *Ouderen doen ertoe* betoogd dat ouderen van waarde zijn, ook in een zorgcontext. Ouderen zijn niet alleen maar klant, onderdeel van een economische transactie, maar ze dragen ook een verhaal met zich mee. Het zijn 'erfdelers' en 'storytellers' van wie scholieren, hulpverleners, buurtbewoners iets kunnen leren. Meer oog daarvoor is wenselijk. Een opdracht aan kerken en het maatschappelijk middenveld.

Heet terugtrekkende overheid hoeft niet erg te zijn, want wie te veel verwacht van de overheid maar het oplevert. Zinnetjes als 'ik bepaal het zelf', 'als ik dat aangenaam vind, wie let mij?', 'je moet

Ouderen zijn niet alleen maar klant, onderdeel van een economische transactie, maar ze dragen ook een verhaal met zich mee. Foto: ANP

dat niet iedereen in staat is mee te doen. In dit spanningsveld zitten woningcorporaties, thuiszorgorganisaties, zorginstellingen. We moeten voorkomen dat impliciete 'dominant logics' ertoe leiden dat mensen wegwijnen en verwaarloosd worden. Hoe? Laten we het dichtbij huis, kerk en werk zoeken. Niet alleen op de NL-Doet-zaterdag in maart, maar ook op maandagmorgen en vrijdagavond. Werkgevers zouden nieuwe vormen van altruïsme en maatschappelijke betrokkenheid moeten ondersteunen. Van Shell is bekend dat het

Menselijke waardigheid is niet afhankelijk van of je nog in staat bent te beslissen iets wel of niet te doen

medewerkers aanmoedigt om zich als vrijwilliger in te zetten ('Shell voor de samenleving'). De wereld een heel klein beetje mooier maken. Het leven op waarde taxeren, niet in euro's, maar door een kort bezoek, een compliment of een wandeling. Voor ons een opdracht om minder te tellen en meer te doen. Een opdracht om het leven van de ander lief te hebben – en dan zitten we opeens in de kern van het evangelie.

Hans Alderliesten is publicist en lid van het CDA

De wedloop tussen christendom en islam

Column
L. van Ulden of

Wat zich in het Nabije Oosten rond de islam afspeelt, begint steeds meer te lijken op een hoofdstuk uit een lang vervolgverhaal: de oorlog tussen christendom en islam.

Eerst heeft het christendom de hele toenmalige wereld veroverd.

Na de komst van de profeet Mohammed kwam er een islamitische tegenaanval, die met moeite bij de Pyreëneën en de poorten van Wenen tegengehouden werd.

Als intermezzo ook nog de christelijke kruisvaarders en de Turkse contra-aanval die Constantinopel verloren deed gaan.

In de negentiende eeuw een politieke en missionaire *wave* van het christendom tot in de verst verwijderde archipels, maar ook toen al in een wedloop met de islam.

Die laatste opent nu opnieuw de aanval. De afloop is nog onbekend, staat nog lang niet vast.

Het Westen heeft nog wel geld, wapens en - zij het een langzaam wegmeltende - politieke macht. Maar spiritueel staat het zwak. Het lijdt aan ultra-individueel gerichte belangenbehartiging, en ook aan

Het Westen heeft nog wel geld, wapens en politieke macht, maar spiritueel staat het zwak

godsdienstallergie. Echte visioenen heeft het gewoon niet meer. Het lijkt op de rijke oma bij wie je om hulp aanklopt als het donker is maar met wie je overdag niet meer op straat gezien wilt worden.

Je spoelt er als vluchteling aan, maar als je weer boven Jan bent, steek je hun vlag in brand en bestormt hun ambassade.

Voor wie iets wil om voor te sterven is IS macabre, maar daarom ook wel aantrekkelijk. Maar hebben wij hier eigenlijk echt nog wel iets om voor te willen leven?